

Budoucnost jako „jsoucí“ / Skutečnost budoucí jako „nejsoucí“?

Rozlišením „skutečnosti“ na předmětnou a nepředmětnou si otvíráme cestu k myšlenkovému uchopení povahy toho, co „ještě není“, ale co není pouhým výmyslem, iluzí nebo přímo „ničím“, „nicotností“. Budoucnost není „prázdná“, není to pouhá nepopsaná deska (ovšem i tento příměr vlastně poukazuje, že samu desku nemůžeme redukovat na nepopsanost, ale že tu je ještě něco kromě popsání a nepopsání – ovšem domýšlet důsledky tohoto příměru by asi nepřineslo mnoho užitku, pokud bychom nerevidovali ještě celou řadu dalších předpokladů). Také v rámci budoucnosti samé musíme ještě rozlišovat mezi „ničím“ a „něčím“, aniž bychom hned a automaticky každému „něčemu“ připisovali „jsoucnost“ v tradičním významu. To, co „jest“ jen budoucí, nemá ještě žádnou „jsoucnost“ v tom smyslu, že by mělo nějakou již nastalou (a tudíž uskutečněnou, zpředmětněnou) složku; ale v žádném případě to nemůže být falešně pochopeno (resp. nepochopeno) jako „nic“. Aristotelés byl na stopě tomuto rozlišení svými termíny DYNAMIS a ENERGEIA, ale myšlenkově se nedokázal dostačujícím způsobem odpoutat od „metafyzického“ předpokladu naprosté neproměnnosti pravé skutečnosti, nejspíš také pod vlivem myšlenek Eleatů (totiž že je možno myslet jen „naprosto jsoucí“ a „naprosto nejsoucí, kdežto žádná kombinace ani spojení obojího nejsou možné a jsou vyloučeny). Proto také podtrhl tu podivnost myšlenka atomistů, že „prázdné“ jest, tedy že je jsoucí – analogicky jako jsou jsoucí atomy. Nám je ovšem jasné, že „prázdné“ nemůže být „jsoucí“ v běžném smyslu; proto také trváme na tom, že budoucnost není „prázdná“. Proto je třeba přiznat budoucnosti (i čemukoli, co z „budoucnosti“ přichází) nějaký druh či typ „skutečnosti“ (event. „jsoucnosti“), který však přísně a přesně budeme odlišovat od každého druhu či typu, který je spjat s „předmětností“ resp. „aktuálností“, nějakou „uskutečněností“ (díky nějaké subjektivní aktivitě).

(Písek, 071011-2.)